

De enige amaniet die je gekookt kunt eten

■ Weet wel het verschil tussen parelamaniet en panteramaniet

Hij is altijd de eerste. Na een dag regen, eind juni, stond de paddenstoel al langs paden in het Kremboongbos. Midden juli groeiden drie groepen in het gras langs de dijk van het oude kanaal in het Steenbergerpark in Hoogeveen. De parelamaniet.

De zwam dankt zijn naam aan de 'pareltjes' op de hoed. Ze liggen los. Je kunt ze met je vinger van de hoed afschuiven. Voor weerkundigen is de herfst begin september al begonnen. Ik houd nog steeds de datum 21 september aan. Afhankelijk van weinig of veel regen worden zwamdraden, het mycelium, geprikkeld tot de vorming van bundels. Hieruit ontwikkelen zich knoppen die uitgroeien tot paddenstoelen, de vruchten van het mycelium. Je kunt naar ze kijken, foto's maken of ze verzamelen voor een maaltijd. Onder de amanieten zijn soorten die dodelijk giftig zijn, zoals de groene kno-

lamaniet. Het eten van een kwart van de hoed is al fataal. De meeste mensen kopen liever champignons, oesterzwammen of shiitakes.

Iemand verzucht op internet: 'Een amaniet eten? Ama-nooit-niet!' Beetje dom, zeggen ze in Polen en Slowakije, want de parelamaniet is goed eetbaar. Zoals alle amanieten bevat deze paddenstoel verschillende gifsoorten, zogeheten hittelabel maag-darm gif en een stof die de celwand van rode bloedcellen aantast (hemolysine), maar die stoffen kook je er allemaal uit. Rauw is de parelamaniet giftig, maar na koken is het gif verdwe-

Drie parelamanieten in het Steenbergerpark. Hero Moorlag

Panteramanieten in De Weide. Hero Moorlag

nen, de paddenstoel smaakt wat wrang, maar is goed te eten. En er zijn altijd veel, zeggen ze in Oost-Europa, dus je hebt snel een maaltijd voor het hele gezin. Er zijn maar weinig Nederlanders die het aandurven een maaltijd van parelamanieten te bereiden. Uiteraard moet je kennis hebben. Aan de parels op de hoed zie ik dat het een parelamaniet is. Maar er zijn meer amanieten met schubjes op de hoed. Dus beschadig ik de steel. Wordt die rose of rood, dan weet ik zeker dat het de parelamaniet is. Ook de lamellen, plaatjes onder de hoed, zijn rose. De parelamaniet heet dan ook wetenschappelijk *Amanita rubescens*, roodwordende amaniet. Onder de hoed hangt de manchete langs de steel. Die kan ook een beetje rose zijn.

Amanieten in de Opiumwet

Amanieten behoren tot de hogere zwammen. In de grond zitten deze paddenstoelen verpakt in een universeel vlies. Dat vlies groeit niet mee als de paddenstoel boven de grond komt. In plakjes blijft het vlies op de hoed liggen. Vandaar rood met witte stippen van de vliegenzwam en de pareltjes op de hoed van de parelamaniet. De lamellen onder de hoed zijn bedekt met het partiële vlies dat ook niet mee groeit, maar breekt en als een manchete langs de steel hangt. Bij de panteramaniet is dat goed te zien. In de herfst van 2019 stond een grote groep panteramanieten in het gras bij winkelcentrum De Weide in Hoogeveen. De panteramaniet is zeer giftig en valt met de vlie-

genzwam onder de Opiumwet, vanwege zijn hallucinerende werking. Siberische eskimo's gebruiken de vliegenzwam en de panteramaniet voor inwijdingsrituelen. Inname van verse stukjes panteramaniet kan leiden tot het pantherina-syndroom, dat woede, euforie, verwardheid, maar ook stuipen veroorzaakt. De patiënt komt in een diepe slaap, zelfs in coma, maar herstelt (meestal) na een dag. Er is geen antgif voor de gifsoorten van de panteramaniet beschikbaar. In het algemeen geldt: geniet van vormen en kleuren van amanieten, maak foto's, maar blijf van deze paddenstoelen af. ■

Hero Moorlag

Kleine parelmoervlinder als 32ste dagvlinder in de Vlindertuin

De Vlindertuin is een graag bezochte plek voor inwoners van Zuidwolde en voor de talloze wandelaars en fietsers die langskomen. Een deel van die passanten stopt even en loopt de Vlindertuin door. Vooral in september is dat dankbaar werk, want die maand blijkt de meest vlinderrijke te zijn van het hele jaar.

Veel dagpauwogen zijn te zien op de vlinderstruiken en ook heel wat atalanta's en verschillende soorten witjes.

Kleine vuurvlinders drinken op de steeds roder wordende sedum nectar. Bonte zandoogjes houden bij de ingang op een takje de boel in de gaten.

Koninginnenpage

De afgelopen maanden waren er niettemin veel minder vlinders te zien dan je zou wensen. Toch waren er van die vrolijke momenten, waarop je vlinders zag die je anders nooit ziet. In de eerste plaats de koninginnenpage. Veel mensen hebben die in hun tuin gezien. Ook in de Vlindertuin zijn ze verschillende keren op bezoek geweest, terwijl het 20 jaar geleden is, dat ik de laatste keer een koninginnenpage daar zag. Nu

Kleine parelmoervlinder in de Vlindertuin van Zuidwolde.

Joop Verburg

zag ik ze rondvliegen en zelfs eitjes leggen op dille. Geen wonder dat ik in augustus van diverse kanten bericht kreeg over grote rupsen van de koninginnenpage. Ze werden gezien op dille, venkel en wortelloof, waardplanten waarvan deze rupsen houden. Prachtig, maar tegelijk zorgelijk.

Want het is wel leuk om ineens soorten te zien die uit zuidelijker streken komen? Het is immers tegelijk het zoveelste bewijs van de verandering van het klimaat. Warme droge zomers zorgen ervoor dat deze vlinders naar onze omgeving komen. Hoe gaat dat verder? We zien onze eigen dag-

vlinders achteruitgaan en ineens verschijnen nieuwe soorten. Waar eindigt het, wanneer die verandering zo snel gaat?

Parelmoervlinder

En dan toch ineens... Ik loop door de Vlindertuin en zie op de Vlinderstruik een vlinder die ik nog nooit in Drenthe zag. Het is de kleine parelmoervlinder. Een heel mooie vlinder met goudgele bovenkant met bruine vlekken en een onderkant bezet met parelmoerkleurige vlekken. In de week daarna heb ik ze nog drie keer gezien, maar ook van anderen kreeg ik de vraag: "Wat is dit nu voor vlinder?" De vlinders die ik zag en kon fotograferen, waren zo mooi van kleur en onbeschadigd, dat je het vermoeden krijgt dat ze niet van ver komen, maar hier in de buurt ontwikkeld zijn en uit de pop gekomen. Hun waardplant is het viooltje. Welnu, die zijn er genoeg in de buurt. We wachten het af en zijn voorlopig alleen maar blij met de 32ste soort dagvlinder die in de Vlindertuin van Zuidwolde. ■

Joop Verburg,
Natuurvereniging Zuidwolde

Zonnende paardenbijter. Hero Moorlag

Paardenbijter

Hij kwam laat, pas eind augustus, maar blijft bij zonnig weer vliegen tot in oktober. De paardenbijter, een vrij forse libel die opvalt door zijn blauwe kleur. Het vrouwtje is geel. Meestal zijn er veel meer, maar deze nazomer moest je ze zoeken en zag je voornamelijk mannetjes. Boven de vijver in het Steenbergerpark in Hoogeveen telde ik 11, 10 mannetjes en 1 vrouwtje. Ze jagen op insecten. Deze libel bijt geen paarden, maar vangt horzels op de ruggen van vee. Dat zijn flinke prooien. Daarmee laten paardenbijters zien dat ze nuttig zijn.